Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19—17.

Nr. Wilno, dnia 27 stycznia 1934 r. 997.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

V.LITWINI PRUSCY.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kronika.

S t o s u n k i l i t e w s k o - n i e m i e c k i e w u j ę c i u p r o f . R o m e r a . . "Memeler Dampfboot" Nr.19 /I.1934/: Na uroczystem zebraniu studenckiem, jakie się ostatnio odbyło w Kownie w związku z rocznicą przyłączenia Kłajpedy do Litwy, rektor uniwersytetu kowieńskiego prof.Romer wygłosił referat na temat problemu kłajpedzkiego.

W referacie swym prof.Romer podkreślił, że Kłajpeda przyłączona została do Litwy na podstawie zasad prawa międzynarodowego. Konwencja kłajpedzka musi być w związku z tem rozpatrywana nie jako układ, a tylko, jako akt przekazania, wypływający z Traktatu Wersalskiego.Każda napaść na konwencję kłajpedzką stanowi jednocześnie napaść na Traktat Wersalski. Zjednoczenie obszaru kłajpedzkiego z Wielką Litwą nie jest aktem podboju, a tylko naprawieniem poprzedniej bezprawnej sytuacji. Litwini, zdaniem prof.Romera, mieliby większe prawo do dalszych obszarów Małej Litwy, jak Tylża czy Ragneta, niż Niemcy do obszaru Kłajpedy. Na ofenzywę niemiecką na Kłajpedę musiałaby Litwa odpowiedzieć nietylko obroną, lecz również ofenzywą. Litwa musiałaby żądać mianowicie wspomnianych historycznych ziem litewskich.

Co się tyczy obszaru Kłajpedy, należy, zdaniem prof.Romera stwierdzić, że zasada narodowa jest tu zgodna całkowicie z postulatami gospodarczemi. Port kłajpedzki stanowi naturalne wyjście Litwy na morze i posiada naturalny Hinterland. Twierdzenia niemieckie odnośnie rzekomego pogwałcenia autonomji przez Litwę przeszkodziły, zdaniem prof.Romera, Litwinom stanąć w Kłajpedzie mocną stopą. Litwa nie była dosyć aktywna, podczas, gdy Niemcy komentowali statut kłajpedzki, zawierający zresztą sporo błędów,na swoją korzyść. Decyzja Trybunału Haskiego położyła kres akcji niemieckiej, rozproszyła iluzje niemieckie co do możliwości istnienia na obszarze Kłajpedy podwójnej państwowości i wyzwoliła Litwę z hypnozy niemieckiej potęgi. Zasadą przewodnią dla Litwy nie jest statut kłajpedzki, który nakłada zobowiązania, a tylko litewska suwerenność.

Pogłoski o ewentualnej wymianie Korytarza Polskiego na obszar Kłajpedy były pozbawione wszelkiej podstawy. Wzmocnienie stanowiska litewskiego w Kłajpedzie wpłynie również korzystnie na stanowisko Litwy w sprawie wileńskiej, gdyż Wilno i Kłajpeda ściśle się gospodarczo wiążą.

Nowe ograniczenia eksportu litewskiego do Niemiec musiałyby, zdaniem prof.Romera, spowodować Litwinów do szukania i znalezienia nowych rynków zbytu. Bez obszaru Kłajpedy Litwa ulegnie zaduszeniu. Litwa powinna prowadzić na obszarze Kłajpedy politykę aktywną. Na czem ta aktywność ma polegać wykazała dostatecznie decyzja Trybunału Haskiego za czasów sprawowania urzędu gubernatora przez Merkisa.-

O p u b l i k o w a n i e n o w e j u m o w y h a n d l o w e j m i ę d z y L i t w ą a Ł o t w ą . Prasa kowieńska /z 24.I.1934/: W ostatnim numerze "Vyriausybes Žinios" została opublikowana nowa litewsko-łotewska umowa handlowa.-

E c h a k o l e j n e g o a r t y k u ł u T. K a t e l b a c h a . "L.Aidas" Nr.19 /I.1934/ zamieszcza wzmiankę podającą pokrótce treść kolejnego artykułu korespondenta "Gazety Polskiej" w Kownie Katelbacha p.t."Litwa na progu Nowego Roku". Wzmianki tej nie zaopatruje "L.Aidas" w żadne komentarze.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

R o z d a w n i c t w o s t y p e n d j ó w p a ń s t w o w y c h . "Liet.Aidas" Nr.19 /I.1934/: W latach 1919-1932 wydano ogółem stypendjów państwowych kształcącej się młodzieży na sumę 9.995.797 litów. Większość tej sumy asygnowało M-stwo Oświaty /8.946.964 lt./.-

A r e s z t o w a n i e s z p i e g ó w p o l s k i c h . Prasa ryska. /z 27.I.1934/: Policja litewska aresztowała niejakiego Dawidowicza i trzech jego współpracowników, oskarżonych o szpiegostwo na rzecz Polski.

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

S t o s u n k i l i t e w s k o - n i e m i e c k i e w u j ę c i u p r o f . R o m e r a. "Memeler Dampfboot" Nr.19 /I.1934/: Na uroczystem zebraniu studenckiem, jakie się ostatnio odbyło w Kownie w związku z rocznicą przyłączenia Kłajpedy do Litwy, rektor uniwersytetu Kowieńskiego prof.Romer wygłosił referat na temat problemu kłajpedzkiego.

W referacie swym prof.Romer podkreślił, że Kłajpeda przyłączona została do Litwy na podstawie zasad prawa międzynarodowego. Konwencja kłajpedzka musi być w związku z tem rozpatrywana nie jako układ, a tylko, jako akt przekazania, wypływający z Traktatu Wersalskiego. Każda napaść na konwencję kłajpedzką stanowi jednocześnie napaść na Traktat Wersalski. Zjednoczenie obszaru kłajpedzkiego z Wielką Litwą nie jest aktem podboju, a tylko naprawieniem poprzedniej bezprawnej sytuacji. Litwini, zdaniem prof.Romera, mieliby większe prawo do dalszych obszarów Małej Litwy, jak Tylża czy Ragneta, niż Niemcy do obszaru Kłajpedy. Na ofensywę niemiecką na Kłajpedę musiałaby Litwa odpowiedzieć nietylko obroną, lecz również ofensywą. Litwa musiałaby żądać mianowicie wspomnianych historycznych ziem litewskich.

Co się tyczy obszaru Kłajpedy, należy, zdaniem prof.Romera stwierdzić, że zasada narodowa jest tu zgodna całkowicie z postulatami gospodarczemi. Port kłajpedzki stanowi naturalne wyjście Litwy na morze i posiada naturalny Hinterland. Twierdzenia niemieckie odnośnie rzekomego pogwałcenia autonomji przez Litwę przeszkodziły, zdaniem prof.Romera, Litwinom stanąć w Kłajpedzie mocną stopą. Litwa nie była dosyć aktywna, podczas, gdy Niemcy komentowali statut kłajpedzki, zawierający zresztą sporo błędów, na swoją korzyść. Decyzja Trybunału Haskiego położyła kres akcji niemieckiej, rozproszyła iluzje niemieckie co do możliwości istnienia na obszarze Kłajpedy podwójnej państwowości i wyzwoliła Litwę z hypnozy niemieckiej potęgi. Zasadą przewodnią dla Litwy nie jest statut kłajpedzki, który nakłada zobowiązania, a tylko litewska suwerenność.

Pogłoski o ewentualnej wymianie Korytarza Polskiego na obszar Kłajpedy były pozbawione wszelkiej podstawy. Wzmocnienie stanowiska litewskiego w Kłajpedzie wpłynie również korzystnie na stanowisko Litwy w sprawie wileńskiej, gdyż Wilno i Kłajpeda ściśle się gospodarczo wiążą.

Nowe ograniczenie eksportu litewskiego do Niemiec musiałyby, zdaniem prof.Romera, spowodować Litwinów do szukania i znalezienia nowych rynków zbytu. Bez obszaru Kłajpedy Litwa uległaby zaduszeniu. Litwa powinna prowadzić na obszarze Kłajpedy polityki aktywnej. Na czem ta aktywność ma polegać wykazała dostatecznie decyzja Trybunału Haskiego za czasów sprawowania urzędu gubernatora przez Merkisa.-

O p u b l i k o w a n i e n o w e j u m o w y h a n d l o w e j m i ę d z y L i t w ą a Ł o t w ą. Prasa kowieńska /z 24.I.1934/: W ostatnim numerze "Vyriausybes Žinios" została opublikowana nowa litewsko-łotewska umowa handlowa.-

E c h a k o l e j n e g o a r t y k u ł u T. K a t e l b a c h a. "L.Aidas" Nr.19 /I.1934 zamieszcza wzmiankę podającą pokrótce treść kolejnego artykułu korespondenta "Gazety Polskiej" w Kownie Katelbacha p.t."Litwa na progu Nowego Roku". Wzmianki tej nie zaopatruje "L.Aidas" w żadne komentarze.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a.

R o z d a w n i c t w o s t y p e n d j ó w p a ń s t w o w y c h. "Liet.Aidas" Nr.19 /I.1934/: W latach 1919-1932 wydano ogółem stypendjów państwowych kształcącej się młodzieży na sumę 3.997.797 litów. Większość tej sumy asygnowało M-stwo Oświaty /3.346.364 lt./.-

A r e s z t o w a n i e s z p i e g ó w p o l s k i c h. Prasa ryska /z 27.I.1934/: Policja litewska aresztowała mieszkańca Dawidowicza i trzech jego współpracowników, oskarżonych o szpiegostwo na rzecz Polski.

S k a z a n i e b. e m i g r a n t a p o l i t y c z n e g o S ł a w i ń s k i e g o . Prasa ryska /z 27.I.1934/: Sąd Wojenny w Kownie skazał b.emigranta politycznego Sławińskiego, oskarżonego o zamordowanie urzędnika policji i prowokacyjną działalność antypaństwową na dożywotnie więzienie.-

Z a ł o ż e n i e I n s t y t u t u P e d a g o g i c z n e g o . Prasa kowieńska /z 24.I.1934/: M-stwo Oświaty opracowało już projekt statutu i etatów Instytutu Nauczycielskiego. W tych dniach projekt zostanie doręczony rządowi. Instytut ma być założony w Kownie.-

Z l o t b y ł y c h w i l e ń s k i c h h a r c e r z y L i t w i n ó w . "Liet.Aidas" Nr.19 /I.1934/: 21 stycznia odbył się w Kownie zlot byłych wileńskich harcerzy Litwinów. W zlocie wzięli udział pierwsi harcerze litewscy: płk.Valuszis, major Kraunaitis, lekarz Kauza, nauczycielka Skardziovisowa-Krigier, kp.Juozapaitis i inni.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

P r o t e s t r a b i n ó w p r z e c i w a g i t a c j i a n t y s e m i c k i e j . Prasa kowieńska /z 23.I.1934/: Zjazd rabinów, jaki w tych dniach odbył się w Kownie, przyjął rezolucję protestu przeciw agitacji antyżydowskiej w Litwie. Za tę agitację uznał zjazd przeciwżydowską akcję "Verslasa".-

V. LITWINI PRUSCY.

K r o n i k a .

R e w i z j e u L i t w i n ó w t y l ż y c k i c h . Prasa kowieńska /z 23.I.1934/: Z Tylży donoszą, że dnia 19 stycznia policja niemiecka dokonała ścisłej rewizji w miejscowej drukarni litewskiej Jagomastasa. Rewizja trwała dwie godziny.

Policja skonfiskowała w drukarni różne dokumenty.

W drukarni Jagomastasa drukowano kiedyś pierwsze litewskie wydawnictwa perjodyczne, jak "Aušra" i "Varpas", ponieważ w Litwie były one zakazane.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"L i e t . Ž i n i o s" o s y t u a c j i w K ł a j p e d z i e . "Liet.Žinios" Nr.19 z 24.I.1934 r. Art.p.t."Kłajpeda w niebezpieczeństwie - w Kłajpedzie całkiem spokojnie". Streszczenie:

Z odległości sytuacja w Kłajpedzie wydaje się niepewna. Natomiast w samej Kłajpedzie wszelkie pogłoski o rzekomo podminowanym gruncie czynią wrażenie nieprawdziwych."W Kłajpedzie wszystko spokojnie"- mówi każdy kłajpedzianin, zagadnięty o sprawy kłajpedzkie. W Kłajpedzie panuje powszechne przekonanie, że sytuacja międzynarodowa nie sprzyja żadnym awanturom ze strony niemieckiej. Nietylko w interesach Litwy leży, by granica Prus Wschodnich nie przekroczyła Niemna. Każdy krok przed Niemen byłby uważany nietylko za pogwałcenie Traktatu Wersalskiego, lecz również za groźbę dla obecnej sytuacji w całej Europie Wschodniej. Mały obszar Kłajpedy jest jakgdyby nabojem, który może wysadzić w powietrze cały pokój europejski. Najwięcej szans przemawia za tem, że Niemcy nie zaryzykują i dla małej Kłajpedy nie odkryją swych kart.

Przekonanie co do korzystnej konjunktury międzynarodowej stanowi główną podstawę spokoju Kłajpedy.

Litwini powinni oddziaływać na Kłajpedę w tym duchu, że sytuacja się nie zmieni i że nikt Kłajpedy od Litwy nie oddzieli. Należy wpajać w kłajpedzian przekonanie, że za plecami Kłajpedy stoi nietylko Litwa, lecz wszystkie państwa bałtyckie i że nawet Rosji nie jest wszystko jedno, gdzie przebiegać będzie granica niemiecka. Przy takiej propagandzie nabrałyby innego znaczenia obronne posunięcia Litwy. Byłoby to przeciwdziałaniem akcji niemieckiej, polegające na utrzymywaniu mieszkańców Kłajpedy w ciągłem napięciu.-

157

S k a z a n i e b. e m i g r a n t a p o l i t y c z n e g o S z l a w i ń s k i e g o. Prasa rygska /z 27.I.1934/: Sąd wojenny w Kownie skazał b. emigranta politycznego Szlawińskiego, oskarżonego o zamordowanie urzędnika policji i prowokacyjną działalność antypaństwową na dożywotnie więzienie.-

Z a ł o ż e n i e I n s t y t u t u P e d a g o g i c z n e g o. Prasa kowieńska /z 24.I.1934/: M-stwo Oświaty opracowało już projekt statutu i etatów Instytutu Nauczycielskiego. W tych dniach projekt zostanie doręczony rządowi. Instytut ma być założony w Kownie.-

Z l o t b y ł y c h w i l e ń s k i c h h a r c e r z y L i t w i n ó w. "Liet.Aidas" Nr.19 /I.1934/: 21 stycznia odbył się w Kownie zlot byłych wileńskich harcerzy Litwinów. W zlocie wzięli udział: pierwszy harcerz litewski płk. [illegible], autor [illegible], [illegible] Kowza(?), nauczycielka Gardziołowa(?) [illegible], kp. Juozapaitis i inni.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a.

P r o t e s t r a b i n ó w p r z e c i w a g i t a c j i a n t y s e m i c k i e j. Prasa kowieńska /z 25.I.1934/: Zjazd rabinów, jaki w tych dniach odbył się w Kownie, przyjął rezolucję protestu przeciw agitacji antysemickiej w Litwie. Za tę agitację uznał zjazd przeciwżydowską akcję "Verslasa".-

V. LITWINI PRUSCY.

K r o n i k a.

R e w i z j e u L i t w i n ó w t y l ż y c k i c h. Prasa kowieńska /z 25.I.1934/: Z Tylży donoszą, że dnia 19 stycznia policja niemiecka dokonała szczegółowej rewizji w miejscowej drukarni litewskiej Jagomastasa. Rewizja trwała dwie godziny.

Policja skonfiskowała w drukarni różne dokumenty.

W drukarni Jagomastasa drukowano kiedyś pierwsze litewskie wydawnictwa periodyczne, jak "Aušra" i "Varpas", ponieważ w Litwie były one zakazane.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"L i e t. Ž i n i o s" o s y t u a c j i w K ł a j p e d z i e. "Liet.Žinios" Nr.19 z 24.I.1934 r. Art.p.t."Kłajpeda w niebezpieczeństwie - w Kłajpedzie całkiem spokojnie". Streszczenie:

Z odległości sytuacja w Kłajpedzie wygląda nie pięknie. Natomiast w samej Kłajpedzie naogół [illegible] o panującym [illegible] czynnik wrażenie [illegible] "W Kłajpedzie wszystko spokojnie" [illegible] w sprawy kłajpedzkie. "Kłajpeda pamięta powszechnie przekonanie, że sytuacja międzynarodowa nie sprzyja żadnym awanturom na granicy niemieckiej. Wszystko w interesach Litwy leży, by granica Prus Wschodnich nie przekroczyła Niemna. Każdy krok przed Niemen byłby uważany niewątpliwie za pogwałcenie Traktatu Wersalskiego, lecz również za groźbę dla ogólnej sytuacji w całej Europie Wschodniej. Kraj obszar Kłajpedy jest [illegible], który może wysadzić w powietrze cały pokój europejski. Należy stąd przemawia za tem, że Niemcy nie zaczynają [illegible] Kłajpedy nie odkrywają swych kart.

Przekonanie co do korzystnej koniunktury międzynarodowej stanowi główne podstawę spokoju Kłajpedy.

Litwini ponadto odczuwają na razie w tym duchu, że sytuacja się nie zmieni i że nikt Kłajpedy od Litwy nie oddzieli. [illegible] w Kłajpedzie [illegible] Kłajpedy stoi nie tylko Litwa, lecz [illegible] i że [illegible] jest [illegible]. Przy tym [illegible] przeciwko [illegible] niemieckiej, [illegible] na utrzymanie [illegible] Kłajpedy w ogólnym [illegible].-